

PARAGRAFTA ANLAM KONUSU ANLATIMI

PARAGRAF

A). Anlam Yönü

- Konu
- Ana Fikir
- Yardımcı Fikirler
- Anahtar Kelimeler
- Olay, Zaman, Mekân, Karakter
- Duyular
- Duygular

B). Yapı Yönü

- Giriş
- Gelişme
- Sonuç

C). Dil ve Anlatım Yönü

- Anlatım Teknikleri
- Düşünceyi Geliştirme Yolları
- Anlatıcı Türleri
- Anlatım Özellikleri

A). Anlam Yönü

1. Konu

Üzerinde durulan, hakkında yazı yazılma gereği duyulan her türlü kavrama **konu** denir.

- Konu, paragrafta ele alınan olay, durum, nesne veya kavram olabilir.
- Konu, yazarın mesajını okuyucuya ulaştıran bir araçtır.
- Konu paragrafın bir bölümünü değil tamamını kapsamalıdır.
- Konuyu bulmak için ilk cümlelere ve sıkça tekrar edilen sözcüklere dikkat edilmelidir.

Örnek:

- “Herkes lider olamaz. Kitleleri peşinden sürükleyip götürebilmek için birçok olumlu niteliğin bir kişide toplanması gerekir. Bilgi, çalışkanlık, disiplin, karizma, iyi hitabet, güçlü sezgiler... Bu nitelikler de yetmez. Ayrıca lider çok okumalı, çok çalışmalıdır. Toplum için fedakârlıkta bulunmalıdır.”

Paragrafın konusu: Liderin özellikleri

Not: Şiirdeki “tema” konuyla karıştırılmamalıdır. Tema soyutken konu somuttur. Tema “sevgi, ölüm, ayrılık” gibi genel kavramları belirtirken konu ise “sevginin toplumdaki yeri” gibi daha özel alanları belirtir.

2. Ana Fikir (Ana Duygu / Ana Düşünce / Verilmek İstenen Mesaj)

Paragrafta okuyucuya verilmek istenen asıl düşünceye, mesaja **ana fikir** denir. Yazarın asıl anlatmak istedikleridir.

- Ana fikir, yazarın paragrafı yazma amacıdır. “Yazar bu konuyu neden yazmış; bize ne anlatmak istiyor?” sorusunun cevabıdır.
- Tüm paragrafı kapsayan ve herkesin vardığı ortak düşüncedir. Ana fikir, bir yargı bildirir.
- Ana fikri bulmadan önce konu bulunmalıdır. Çünkü ana fikir, yazarın konuyu ele alma amacıdır.
- “Paragrafın ana fikri nedir, paragrafta asıl anlatılmak istenen nedir, vurgulanan düşünce nedir, yazarın paragrafı yazma amacı nedir?” gibi sorular ana fikri buldurmaya yöneliktir.

Örnek:

• “Türk milletini şiirsiz düşünemeyiz. O, asırlar boyu şiirle düşünmüş, şiirle konuşmuştur. Kahramanlıklarını şiirle ifade etmiş; üzüntülerini, sevinçlerini şiirle dile getirmiştir. Analar, çocuklarını şiirle avutmuş, şiirle uyutmuştur. Ölenlerin arkasından şiirle ağlanmıştır. Sözün özü, Türk milleti şiir zevki olan ve şiire yatkın bir millettir.”

Paragrafın konusu: Türklerin hayatında şiirin yeri

Paragrafın ana fikri: Şiir, Türk milletinin hayatında önemli bir yere sahiptir.

• “El halısında desen, göz değmesin diye nazar boncuğu; serilen eve bolluk getirsin diye bereket ağacı; birlik ve beraberlik, dirlik ve düzen getirsin diye zincir hâline getirilmiş halkalar şeklinde gösterilir.”

Paragrafın konusu: Halı desenleri

Paragrafın ana fikri: Halıdaki desenlerin kendine özgü anlamları vardır. Yazarın “halı desenleri” konusunu anlatma amacı bu ana fikirdir.

3. Yardımcı Fikir

Ana fikri çeşitli yönlerden açıklayan ve destekleyen diğer fikirlere **yardımcı fikir** denir. Paragrafta birden fazladır.

➤ “Paragraftan hangisi çıkarılabilir veya çıkarılamaz, paragrafla ilgili hangisi söylenebilir veya söylenemez, paragrafta hangi yargıya ulaşılabilir veya ulaşılamaz, hangisinden bahsedilmiştir veya bahsedilmemiştir?” gibi sorular yardımcı fikri buldurmaya yöneliktir.

Örnek:

• Başarıya giden yolda insanın ilk büyük düşmanı tembelliktir. Burada tembelliği tanımlamaya gerek yok. Onu herkes az çok tanır. Ancak söylemek gerekir ki tembellik insanın karşısına çıkıp yiğitçe savaşmaz. Biçimden biçime girerek insanı alt etmeye çalışır.

Parçaya göre, tembellik için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Her zaman ayırımına varılmayan bir tehlike olduğu

B) İnsana yabancı olmayan bir davranış olduğu

C) Her insanı ayrı biçimde etkilediği

D) Öz güveni olmayan insanları kendine tutsak ettiği

4. Anahtar Sözcükler

Paragrafta konuyu en açık ve anlaşılır biçimde ifade eden sözcüklere **anahtar sözcükler** denir. Henüz paragrafı okumamış birine gösterildiğinde paragrafın konusu ve içeriği hakkında doğru fikir veren kelimelerdir.

Örnek:

• Spor yapmak, günlük hayatın sıkıntısını en aza indirmek için biçilmiş kaftandır. Koşmak, yürümek, jimnastik vb. sporlar vücudumuzun hücrelerine birikmiş olan kiri temizler. Bu kirlere arınan insan da daha canlı, daha atak, daha sağlıklı olur. Bu da insanın genç ve dinç kalmasını sağlar.

Anahtar sözcükler: İnsan, spor, sağlık

• Varlıklar içinde kendi değerleriyle ölçülmeyen tek varlık biz insanlarız. Bir atı güçlü ve çevik olduğu için överiz, kuşlarıyla değil. Bir tazi koşmasıyla övülür, tasmasıyla değil. Niçin bir insanı da kendi özellikleriyle değerlendirmiyoruz? Şu kadar adamı, şu kadar köşkü, itibarı, geliri varmış... Hâlbuki bunlar çevresindedir, kendisinde değil.

Parçada vurgulanmak istenen asıl düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hayvanların güçlü özellikleri ön plana çıkarılmalıdır.

B) İnsanlar malıyla mülküyle değil kişilikleriyle değerlendirilmelidir. (Doğru cevap)

C) İnsan, çevresinden ayrı düşünülemez.

D) Kimi insanın değeri içinde, kiminin de dışındadır.

5. Olay – Zaman – Mekân – Karakter

Zaman, yer ve karakter öğeleri kullanılarak belli bir kural çerçevesinde oluşturulan edebi metinlere **olay yazısı** denir. Öykü, roman, masal, fabl gibi edebi türler olay yazılarıdır.

Örnek:

• “Güneşli bir nisan sabahıydı. Çoban Haydar, her zamanki gibi koyunları ve keçileri ahırdan çıkarıp köylerinin yanındaki meraya doğru yola koyuldu. Amacı sürüyü otlatmak, kış boyunca iyi beslenemeyen koyunları ve keçileri taze otlarla iyice doyurmaktı. Köyün hemen yanındaki bu mera, bahar gelince bereketlenir, yeşilin bin bir tonuyla bezelnirdi.

Olay: Haydar’ın sürüyü meraya götürmesi

Karakter: Çoban Haydar

Zaman: Nisan sabahı

Yer: Köyün yanındaki mera

Not: Olay paragrafları gibi bir de düşünce paragrafları vardır. Olay paragraflarında bir olay, hikâye anlatılırken düşünce paragraflarında bir fikir işlenir. Düşünce paragraflarında olay, yer, zaman, karakter gibi unsurlar yoktur.

Örnek:

Düşünce Paragrafı:

Yazma, yazarak öğrenilen bir sanattır. Deneyerek öğrenilen bir beceri ve alışkanlık işidir. Kötü yazdığımız için üzülme. Yetenek de her şey gibi çalışmayla gelişir. Siz, yeter ki yazın. Kötü de olsa yazın.

Konu: Yazma becerisini geliştirme

Ana Fikir: Yazma becerinizi geliştirmek için daha çok yazmalısınız.

Yardımcı Fikirler: 1-Yazma deneyerek öğrenilebilecek bir beceri ve alışkanlık işidir. 2-Dünyadaki her şey gibi yetenek de çalışmayla gelişir.

Anahtar Kelimeler: Yazmak, denemek, beceri

Başlık: Yazmaktan Vazgeçmeyin

Olay Paragrafı:

Komşusu Nasrettin Hoca’dan ip istemiş. Hoca: “Vermem komşu, ipe un serdim.” demiş. Adam gülmüş. “Aman hocam, ipe un mu serilir?” deyince Hoca: “Canım vermek istemezse bal gibi serilir.” demiş.

Konu: Hoca’nın komşusuna ipi vermemek için bahane uydurması

Ana Fikir: Bir işi yapmak istemeyenler çeşitli bahaneler uydurabilirler.

Yardımcı Fikirler: Hiç yardımcı fikir yok.

Anahtar Kelimeler: Hoca, ipe un sermek

Başlık: İpe Un Sermek

6. Paragrafta Duyular

Yazar, paragrafta görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma duyularına yer verebilir.

➤ Paragrafta hangi duyudan yararlanılmıştır veya yararlanılmamıştır sorusu gelebilir.

Örnek:

• Bu mahallede oturanlar yaz sabahları ağaçlara yuva yapan bülbüllerin sesleriyle ve mis gibi kokan çiçeklerle uyanırlar. Ancak güneş, perdeleri aralayıp odalara sızdığında duyulan sadece kuş sesleri değildir. Çocuklar uyanmış ve cıvıl cıvıl sesleriyle sokakta oynamaya başlamışlardı.

Yararlanılan duyular: Görme, işitme, koklama

7. Paragrafta Duyular

Yazar, paragrafta sevinç, özlem, yakınma, pişmanlık, beğenme, küçümseme gibi duygulara yer verebilir.

Örnek:

• Dışarıda çok güzel kar yağıyordu. Pencerenin önüne oturup kar yağışını seyrediyor, kar tanelerinin beyaz gülcükler dağıtarak süzüle süzüle yere inmesini seyretmekten büyük sevinç duyuyordum. Bu sırada yanındaki kanepede oturan dedeme heyecanla seslendim: “Dede, bak! Her yer nasıl da bembeyaz oldu!” Dedem dışarı baktı ve bana; “Evet benim güzel kızım, tıpkı pamuk tarlası gibi.” dedi.

Paragraftaki duygular: Sevinç, heyecan

B). Yapı Yönü

1. Giriş

Anlatılacak konunun ayrıntıya girmeden sezdirildiği veya doğrudan verildiği yazının ilk bölümüne **giriş** denir.

➤ Giriş cümlesinden önce başka bir cümle olamaz. Bu yüzden giriş cümlelerinde “bu yüzden, bundan dolayı, ama, fakat, çünkü, oysa” gibi bağlayıcı ifadeler yoktur.

2. Gelişme

Giriş bölümünden sonra gelerek onu açıklayan, sezdirilen konunun ayrıntılarıyla ele alındığı bölüme **gelişme** denir.

➤ Bahsedilecek olan bütün düşünceler bu bölümde anlatılır.

➤ Yazının en uzun bölümüdür. Örnekler, yardımcı düşünceler daha çok bu bölümdedir.

3. Sonuç

Gelişme bölümünde anlatılan duygu, düşünce veya olayın bir sonuca bağlandığı bölüme **sonuç** denir.

➤ “Demek ki, anlaşılıyor ki, öyleyse, sonuç olarak, kısacası, özetle” gibi ifadelerle metin bitirilebilir.

➤ Paragrafın küçük bir özeti gibidir. Ana fikir genelde bu bölümdedir.

Örnek:

• “Günlük yaşamımızda kullandığımız birçok madde sağlığımızı tehdit ediyor. Öyle ki soluduğumuz havadan, yediğimiz yemeklerden bile vücudumuza bol miktarda zehirli kimyasal maddeler giriyor. Arabaların egzozlarından çıkan dumanlar, bacalardan havaya karışan yakıt dumanları da zehirli maddelerle dolu. Sadece dışarı mı? Evde de zehirli maddelerle çevrilmiş durumdayız. Evlerde kullandığımız böcek öldürücü ilaçlar, temizlik maddeleri vücudumuzu zehirleyen maddelerden sadece ikisi. Bu yüzden sağlıklı kalabilmek için yaşamımıza, yiyip içtiklerimize dikkat etmeli, sağlığımızın kıymetini bilmeliyiz.”

Bölümleri: İlk altı çizili kısım giriş, devamı gelişme, son altı çizili bölüm ise sonuçtur.

• Tek başına tecrübe hiçbir zaman yetmez. “Akıl yaşta değil, baştadır.” demiş atalarımız. Çünkü tecrübenin yıllar içinde öğrendiğini yetenek kolayca yapar. Demek ki: “Yetenek, tecrübeden çok daha önemlidir.” diyebiliriz.

Bölümleri: İlk altı çizili kısım giriş, devamı gelişme, son altı çizili bölüm ise sonuçtur.

• Sevinç, o gün okul dönüşü yağmura tutuldu. Eve geldiğinde çamaşırları bile sırlıklam olmuştu. Akşama doğru Sevinç’in ateşi yükseldi. Titreyerek yatağa yattı. Sabahleyin annesi Sevinç’i doktora götürdü. Doktor Sevinç’i muayene etti. Sevinç’e şunları söyledi: -Havalar iyice soğudu. Mevsimlere göre giyinmelisin. Aşı olmalı, dengeli beslenmelisin. Bol bol meyve yemelisin. İlaçlarını da içtin mi bir şeyin kalmaz. Sevinç, yaptığı yanlışları anlamıştı. Çünkü o niçin hasta olduğunu artık biliyordu.

Bölümleri: İlk altı çizili kısım giriş, devamı gelişme, son altı çizili bölüm ise sonuçtur.

C). Dil ve Anlatım Yönü

Anlatım Biçimleri (Teknikleri)

1. Betimleme

Betimleme, varlıkları sözcüklerle görünür kılmadır. Sözcüklerle resim yapma sanatı olarak da adlandırılır. Betimlemede amaç, varlığı belirgin nitelikleriyle tanıtmak, varlık hakkındaki izlenimlerimizi belirtmektir.

- “Kapıda yaşlı bir adam belirdi. Üzerinde biraz eski, açık mavi bir takım elbise vardı. Ceketin üst cebinde üçgen şeklinde kıvrılmış mendil, kravatıyla aynı renkteydi. Yer yer ağarmış saçlarını sol tarafa yatırmış, hâlâ siyahlığını koruyan bıyıklarını üst dudağının üzerini kapatacak şekilde bırakmış.”
- “Yalnız tepesinde kalmış seyrek saçları, uzun kamburumsu boyu, kelimelerin ilk harflerini belli etmeden kekeleyen ve önemli bir şey söylerken çenesine kadar kaldırdığı şahadet parmağıyla hikmet enişte her zaman şendi, konuşurken yürürken hatta uyurken bile...”

2. Öyküleme

Tasarlanan ya da yaşanan bir olayın anlatımıdır. Amaç, anlatılan olayı okuyucunun gözü önünde canlandırmaktır. Öykülemede olaylar; yer, zaman ve kişilere bağlı olarak anlatılır.

- “Derse geç kalmıştım. Hemen bir taksi tuttum. Taksici beni derse yetiştirmek için biraz hızlı sürdü. Önümüzde giden araç ani fren yapınca ona arkadan çarptık. Bereket, taksici hemen frene basmıştı da çarpışma hafif oldu. Tabii ben de derse yetişemedim.”
- “Ömür Bey, günün ilk ekmeklerini gün doğmadan fırından çıkarmış, kahvaltısını erkenci komşularıyla yapmıştı. Bir bardak çay alıp fırının önündeki iskemlelerin birine oturdu.”

3. Açıklama

Herhangi bir konuda bilgi vermek, okuyucuya bilmediği bir şeyi açıklamak amacıyla kullanılan anlatım biçimidir. Öğreticilik esastır. Açık bir anlatım ve sade bir dil kullanılır.

- “Öykülerindeki biçim ve öz yenilikleriyle Türk hikâyeciliğinin en önemli isimleri arasında yer alan Sait Faik Abasıyanık, eserlerinde insan ve doğa sevgisini işlemiştir. Edebiyat yaşamına şiirle başlayan Sait Faik, daha sonra hikâyeye yönelmiştir. Olaya dayalı öykü yerine durumların, kesitlerin anlatıldığı hikâyeler yazmıştır.”
- “Yakup Kadri Karaosmanoğlu edebiyatımızın önde gelen sanatçılarından biridir. Roman, hikâye, anı gibi değişik alanlarda eserler vermiş olan sanatçı daha çok romanları ile tanınmaktadır. Romanlarında önceleri kişisel konuları işleyen daha sonra toplumsal konulara yönelmiştir. “Kıralık Konak”ta nesiller arası duygu ve düşünce farklılıklarını işleyen sanatçı, “Yaban” romanında Kurtuluş Savaşı yıllarında köy yaşamını, köylü – aydın çatışmasını işlemiştir.”

4. Tartışma

Bir konuda başkaları tarafından ileri sürülen düşünceleri çürütmeyi veya bu konuda okuyucunun düşüncelerini değiştirmeyi amaçlayan anlatım biçimidir. Yazarın amacı, kendi düşüncesini okuyucuya kabul ettirmektir.

- “Bazı bilim adamları yanlış, anlaşılmaz bir Türkçe ile yazıyorlar. Üstelik bunlar, edebiyatçı olmadıklarını ileri sürerek, hoş görülmelelerini de istiyorlar. Ama bu, mazeret olamaz. Çünkü bizim onlardan istediğimiz; duygu ve düşüncelerini düzgün bir dille yazmalarındır. Bunun için de sanatçı olmaya gerek yoktur. Her insan ana dilini hatasız kullanacak ölçüde bilmelidir bence.”
- “Sorumluluk denince çoğu insanın aklına ailesi, çalıştığı kurum ve dostlarına karşı görevleri gelir ama kişinin kendisine karşı görevi olan “iyi yaşama sorumluluğundan pek söz edilmez. Oysa asıl önemli olan insanın kendine karşı olan sorumluluklarıdır.”

Düşünceyi Geliştirme Yolları

1. Tanımlama

Bir kavramın veya varlığın ne olduğunun açıklanmasıdır. "Bu nedir?" sorusunu cevaplar. Genellikle açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimlerinde kullanılır.

- "Tiyatro, yazılmış bir eserin seyirciler önünde, sahnede sanatçılar tarafından canlandırılmasıdır. Aynı zamanda tiyatro, oyunun sergilendiği binanın adıdır."
- "Destanlar, tarihten önce ve tarihin başlangıcı sırasında bir milletin geçirdiği maceraları, yetiştirdiği kahramanları; doğa, evren ve toplum olayları hakkında düşündüklerini ve bunlar karşısında aldığı vaziyetleri anlatan din ve kahramanlık hikâyeleridir."

2. Karşılaştırma

İki varlık, kavram veya olayın aynı ya da farklı yönlerinin ortaya konmasıdır. "ise, göre, daha, en" gibi ifadelerle yapılır. Daha çok tartışmacı ve açıklayıcı anlatım içinde kullanılır.

- "Arı, on binlerce yıldır aynı işi en kusursuz biçimde yapar: Düzgün, geometrik ölçülerle peteğini örer ve topladığı bin bir çiçek tozundan, bir kimya laboratuvarının imbiclerinden daha üstün biçimde balını süzer. Oysa insan uğraştığı on binlerce işi binlerce yıldır giderek geliştirmekte ve hâlâ en kusursuza ulaşmaya çalışmaktadır, işte insan budur."
- "Konuşma ile yazma farklıdır. Konuşma geçicidir, yazma kalıcı. Konuşma anlaktır, yazma sonsuz. Yazıya geçirilen her şey olduğu gibi korunur. Konuşma ise saman alevi gibi söylendiği anda yitip gider."

3. Örneklendirme

Bir düşüncenin somut hâle getirilerek daha anlaşılır kılınması için anlatılanlarla ilgili örnekler verilmesidir. Konuyla ilgili atasözü, fıkra, ünlü bir kişinin adı örnek olarak verilebilir.

- "Bir yerde sabit cıvata gibi dönüp duranların ne kendilerine faydaları vardır ne çevredekilere. Oysa dünyaya bakalım; her şey değişir, durmadan yol alır. Su buhar olur, yağmura dönüşür; tohum baş verir, çiçeğe durur; civciv pek cılız doğar, kocaman bir horoz olur. Dünyada hiçbir şey durmaz. Bu doğanın bir parçası olan insan neden dursun? "
- "Otoritenin olmadığı yerde düzenin yerini karmaşa alır. Söz gelimi trafik işaretlerinin, trafik polisinin olmadığı yerlerde trafik karmakarışık oluyorsa düzenin olmadığı, yöneticilerin otoriteyi kaybettiği yerlerde de karmaşa kaçınılmaz olur. Okul müdürü otoriteyi kaybederse okulda, kaymakam otoriteyi kaybederse ilçede, vali otoriteyi kaybederse ilde karmaşa olur. Bu yüzden düzen, her zaman düzensizlikten iyidir."

4. Tanık Gösterme

Yazarın ileri sürdüğü düşünceyi desteklemek, inandırıcı kılmak için o düşünce alanında tanınan, yetkin kişilerin görüşlerine yer verilmesidir. Doğrudan veya dolaylı verilebilir. Kişilerin sözü mutlaka yer almalıdır.

- "Deneme, büyük savlar içermez. Daha çok duyguya, sezgiye, birikime ve akla dayanır. Denemede yazar kendi birikimini, içinden gelenleri özgürce aktarır. Bu nedenle Nurullah Ataç deneme için: "Deneme benim ülkesidir." der. Bu görüşe katılmamak elde değildir."
- "İnsanlar önce kendi hatalarını bulup onları düzeltmeye çalışmalıdır. Kendimizi düzeltmeden başkalarını düzeltmemiz mümkün olmayacaktır. Montaigne: "Bir kere siz, kendi hayatınızı düzeltmeyi, çevirmeyi bildiniz mi? Eğer bunu bildiyseniz bütün işlerin en büyüğünü bildiniz demektir." der. Bu görüşe katılmamak elde değil."

5. Sayısal Verilerden Yararlanma

Düşüncenin kanıtlanabilmesi için istatistiksel bilgilerden, anketlerden ya da grafiklerden yararlanılmasıdır.

- “Tanzimat döneminde yazar ve şairlerimizin %79,5’i İstanbul’da, %7,1’i Anadolu’da doğmuştur. Cumhuriyetten sonra ise bu oranlarda büyük bir değişme olmuş İstanbul doğumluların oranı %29, Anadolu doğumluların oranı ise %67 olmuştur. Bu bize Türk edebiyatının halkçı bir nitelik kazandığını göstermez mi?”
- “Ağaç ve ormanın insan hayatına doğrudan ve dolaylı o kadar çok faydası vardır ki... Aklıma gelen birkaçını sıralayayım isterseniz, o zaman ne demek istediğimi daha iyi anlamış olursunuz. Tabiatın harika, sessiz süpürgeleri ormanlar yaratılmasaydı yaşadığımız dünya tozdan geçilmeyecekti. 1000 m² ladin ormanı yılda 32 ton, kayın ormanı 68 ton ve çam ormanı ise 30-40 ton tozu hüp diye emebilir ve havadaki zehirli gazları da filtre eder.”

6. Benzetme

Bir kavramı ya da varlığı başka bir kavram ya da varlığın özellikleriyle anlatmaktır. Genellikle "gibi, sanki andırıyor, tıpkı" gibi ifadelerle yer verilir.

- “Güneş bu sabah dalından koparılmış taptaze portakalı andırıyor.”
- “Birikimsiz yazarlık saman alevi gibidir. Saman alevi çabucak tutuşup yine çabucak söner. Yazmak için yeterli donanımına sahip olmayan birikimsiz yazarlar da parlamış olsalar bile elbet bir gün saman alevi gibi sönüp giderler.”

Anlatıcı

Olaya dayalı metinlerde olayı, kişileri ve mekânı okuyucuya anlatan kişiye anlatıcı denir.

1. Birinci Kişi Ağzıyla Anlatım

Birinci kişi ağzıyla anlatımlarda yazar, kendi başından geçen veya içinde bulunduğu bir olayı anlatır. Bu tür anlatımlarda çoğu zaman birinci tekil şahıs (ben) veya birinci çoğul şahıs (biz) ekleri kullanır.

- “Kimse farkına varmadan evden çıktım. Doğruca alet edevatın bulunduğu depoya gittim. Duvara yaslı duran kazmayı kaldırıp ağırlığına baktım. İmkânı yok, bunu götüremedim. Çok ağırdı. Küçük keser de aynı görevi görürdü. Aradığım keseri buldum. Depodan çıktım...”
- “Yeni bir kitap çıkarıyor olmak benim için bir gurur kaynağıydı. O gün, uyandığımı hatırlıyorum. Hızlıca matbaaya koştum ve ”Kitaplarım hazır mı?” diye bağırdım. Bunun üzerine matbaacılar, acele etmememi, bir kaç saate hazır olacağını söyledi. Tam da o anda, aslında çok heyecanlı olduğumu ve biraz sakinleşmem gerektiğini fark etmiştim.”

2. Üçüncü Kişi Ağzıyla Anlatım

Üçüncü kişi ağzıyla anlatımlarda yazar, genellikle duyduğu veya gördüğü şeyleri anlatır. Bu tür anlatımlarda çoğu zaman üçüncü tekil şahıs (o) veya üçüncü çoğul şahıs (onlar) ekleri kullanır.

- “Yazdan kalma bir gündü. Güneş, insanın içini ısıtıyordu. Cemil, sahilde oturmuş, dalgaların sesini dinlerken üstünden hızla geçen martıların çığlığı andıran sesiyle irkildi.”
- “Akşama doğru bahçede oynayan çocuklar vardı. Hava bir anda kapanıp kar başlayınca çocukların neşesi arttı. Çünkü artık kartopu oynamanın zamanı gelmişti. Çocuklar sevinç çığlıkları atarken ortalık aniden beyaza büründü. Çocuklar kardan adam yapıp eğleniyorlardı. Kar yağışına hazırlıksız yakalanan sürücüler ise arabalarını bin bir güçlükte sürdüğü için yolda uzun kuyruklar oluşturdular.”
- “Kapıdan çıkarken soluk yüzlü, sert bakışlı, iri yarı bir adam karşısına dikildi ve gözleri ondan hesap sorar gibiydi. Aldırmadan yoluna devam etmeye çalıştı. Çirkin suratını aklına kazıdı ve onun bakışlarındaki derin anlamı çözme gayretiyle saatlerce yürüdü.”

Anlatım Özellikleri

1. Açıklık

Düşüncenin kolayca anlaşılması, yazarın anlattığı ile okurun anladığının aynı olmasıdır. Bir cümleden iki anlamın çık-maması, tek anlamın çıkmasıdır. Söz sanatlarının kullanıldığı cümleler, anlatım bozukluğu olan cümleler, uzun ve kar-maşık cümleler açıklık ilkesine aykırılık taşır.

• “Dünyaya geldiğim anda / Yürüdüm aynı zamanda / İki kapılı bir handa / Gidiyorum gündüz gece” Şiirin konusu hayattır. Hayatı direkt söylememiş de “iki kapılı han” olarak ifade etmiş ve açıklığı çiğnemiş.

2. Duruluk (Sadelik)

Anlatımda süse (söz sanatlarına, ağır söyleyişlere), gösterişe kapılmamak, anlaşılması zor sözler kullanmamaktır.

• “Dünyanın her türlü nimetini bırakıp, bu dünyadan göçüp gitti.” Öldü demek yerine süslü ifade edilmiş.

3. Akıcılık

Yazının kolayca okunması, okumayı zorlaştıran sözcüklerin olmamasıdır.

• “Aşağıdaki artikülasyonları yapalım.” Bu cümlede kullanılan artikülasyon kelimesi akıcılığı bozmaktadır.

4. Özgünlük

Yazarın dil ve anlatım bakımından farklı olması, yeni, kendine özgü, orijinal olması gibi anlamları ifade eder.

• “Halit Ziya, romanlarında hiçbir sanatçının dile getirmeyeceği çatışmaları anlatmıştır.”